

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA. I

TOIMETUS:

PEATOIMETAJA: **RICHARD JANNO.** TOIMETUSE SEKRETÄÄR: **ERNST RAUDSEPP.**
KARL PETERSON.

Rahvapärane kultuurtöö ja meie.

Ligi kümmeaastat tagasi oli meie üliõpilaskonnas üldiselt tunnustet ja ikka enam hoogu võtmas rahvapärane haridus- ja kultuurtöö, nagu seda üldiselt võiks nimetada. Oli päris harilik üliõpilaste osavõtmine sõnalise ja aine- lise vanavara korjamisest ja muist sarnaseist tõist, küll üksikult, küll rühmade viisi. Tehti n. n. haridus- ja karskuslende, valmisteti ette kihelkondade kirjeldamist jne. Viimati asuti korraldama seks kõigeiks organisatsioonide vahe- list toimkonda. Aga kõik see katkes suure sõjaga. Nüüd, päale sõja on see tegevus hakand jälle tõstma pääd, aga on senni alles võrdlemisi kitsais piirides liikumas ja seegi enam üksikute ülikooli õpetajate poolt enam-vähem sunduslikuks tehtud õpivaheaja tööna, kui vaba- tahtlikuna ja üldisest arusaamisest järgnevana liikumisenä. Viimasel ajal on küll asutet regio- naalseid organisatsioone, mille üheks tähtsai- maks ülesandeks on just see töö, aga üliõpilaste suur hulk on esialgu selle vastu külm ja nähta- vasti puudub nii mõnel asja algajalgi selgem arusaamine selle ülesandeist ja korraldusest.

See töö, mõtlen igasugust asjade, ainete ja teadete, kommete, traditsioonide kogumist rah- valt, nende korraldamist, siis rahvaharidustööd, loengute korraldamist, rahvaülikoolide toetamist jne., on väga suure tähtsusega meie rahvuslikule kultuurile, aga veel suurema tähendusega meile endile. Meie rahvas on eland oma iseäralist elu, olgugi kitsais oludes, aastasadu ja enamgi —

selle aja jooksul on see loond nii mõndki aine- lisel kui ka vaimlisel alal. Need raasukesed, olgugi ainult raasukesed, on siiski meie oma vaimu loodud ja seega osa meid endid. Siin on siiski midagi, millest võib hakata kinni meie omapärase kultuuri ehitamistöö, olgu see keele- või ajaloo-, muinas- või usuteaduse, õigus- või põllumajandusteaduse alal. Ja siin on meil kohus ja võimalus midagi ära teha, nagu näitab samasugune üliõpilaste töö ja sel põhjenevad suured ja suurepäraseid väljaanded põhjamaail ja Soomes, kus seda juba kauemat aega tehtud. Samuti meie rahvaharidus, selle kiirem või aeg- lase edenemine on otsekoheseks aluseks meie edenemisele ühes või teises tempos igal alal. Võtame jällegi arsti või agronomi, õpetaja või juristi, või mistahes muu harit tööjõu — nende kõigi tööviljakus ja võimalused, kogu meie riigi ja rahva edenemine olenevad rahvahariduse tasa- pinnast. Rahvaline haridustöö ei nõua ei tea kui suuri jõukulutusi ja ettevalmistusi, seda saab ilma pikemata teha peaaegu igaüks, kes on keskkooli lõpetand. Meie, üliõpilased aga oleme suur kogu ja meie rahva suur vaimline kapitaal, mida siin kergesti võidakse ja peab ära kasutama, mis milgl tingimusel ei tohi kasuta või osaltki kasuta seista, nagu see on praegu. Neil aladel saame meie paljugi ära teha, kui aga meil on tahtmist ja kui tööle asutakse süstemaatilisel.

Kuigi töö tagajärjed jäävad esialgu vahest

Sisu: Rahvapärane kultuurtöö ja meie — H. M. Viendaks iseseisvuse aastapäevaks. — Johann Köpp, tema prorektoriks nimetamise puhul. — Soome Akadeemiline Karjala Selts — A. P. Vahelugemine — Ni Ni. Soome-Eesti lähenemise sihtjooned — Aug. Anni. Teater ja kunst: Austria kunstinäitus. — J. Pert. A. Arderi kontserdi puhul. — Akadeemiline kroonika: Edustuse koosolek. — Ülikooli teated. — Organisatsiooni teated. — Teated väljamaalt.

Viiendaks iseseisvuse aastapäevaks.

Eesti vabariigi rajamisest on jälle aasta möödunud. Raskemaist katsumispäivist hakatakse üle jõudma, aast-aastalt on meie iseseisva elu alusmüürid tugevnend, kõik eluavaldused kindlama kuju omandand. Tänavu on meil juba väikene juubeliaasta, mis on ühtlasi kindlaks pandiks vabariigi tulevasele olemasolule.

Eesti üliõpilaskond on vabariigi loomispäivist peale terve jõuga kaasa tõmmand. Sõja meeleheitlikkuil silmapilkudel ei kaotatud usku ja vast olid üliõpilased koolinoorsoo kõrval raskemail momentidel tähtsaks piduriks üldisele sõjalisele lagunemisele.

Asudes tagasi rahulikku ellu, ei ole aga kaugeltki veel need kohustused lõppend, mis Eesti üliõpilasel oma rahva ja vabariigi vastu on. Meie äkki kättevõidetud iseseisvus tarvitab lugematu aladel mehi, kes tahaks ja suudaks Eesti tulevikku igasuguste hädadohtude eest kindlustada ja hoida. Siin on muidugi tähtis majanduslise seisukorra tarbekohasele kõrgusele viimine, kuid mida meie, üliõpilased, eestkätt peaks silmas pidama, oma otsekohesemaks ülesandeks seadma, on: rahva oma-

pärase kultuuri loomine, rahva hariduslise tasapinna tõstmine, et Eesti teiste kultuurrahvaste peres vääriiline liige võiks olla.

Ei ole ükski ilma oma kultuurita rahvas ajaloo vaatepiiril püsima jäänd. Ka kõige tugevam sõjaline seisukord on null, kui pole rahvale sisemist elujõudu andvat vaimuelu tarvilikku kõrgust. Selle eest hoolitseda on nüüd akadeemiliste kodanikkude suurem ja püham kohus!

Meie oma rahvuslikud teadused — neis peitubki see meie omapärase kultuuri iva — leidku tarvilikul määral harrastajaid ja arendajaid, kuigi see ala aineliselt okkiline, ärge kohutagu see, olgu see ainult taganttõukajaks!

Niisama aga ka iga teise teadusega. Tege-likkude eritundjate kõrval, keda ülikool iga aasta välja saadab, kasvagu tüsedaid teadusmehi. Siis tõuseb meil kultuur, siis oleme oma tuleviku vankumata alusele seadnud.

Meie palavamad teroitused juubeliaasta puhul! Akadeemilised kodanikud, oleme teadlikud oma ülesandeist ja kohustustest,

siis meie seisame!

varju, kuigi korruga ei suudeta teha midagi suurt, jäävat ja silmapaistvat, siis jääb sellele siiski see suur tähendus: selle kasvatava mõju, meie tulevasse haritlasse ja selle ilmavaatesse. Me praegu õpime ja töötame igaüks oma teaduse alal, igaüks oma viisi elame sellele, selle tõusule ja suurusele. Ja see võib tõusta suureks ja kõrgeks, nii et see võib särada ja pimestada, et seda võivad imestada inimesed. Rahvas võib sellest hoolimata, et see kannab suuri kulusid meie ülikooli ja teaduse pärast, ometi elada teat määrani pimeduses ja viletsuseski. Me peame püüdma, et meie teadusest ja paleusist ei saaks ebajumal, mis ainult nõuab jõudu meilt ja ohvreid rahvalt, millest aga viimasele pole suuremat kasu, soojust ega valgust, vaid peame katsuma omi teadmisi võimalikult täielikult ära kasutada oma rahvale. See peab meil saama üldiseks püüdeks, eesti üliõpilaselu üldiseks juhtmõtteks. Meie ja meie teadmised olgu rahvale. See on juba vana põhimõte, niisama vana nagu eesti üliõpilasedki aga viimasel ajal on selle mõju vähenend ja meie ringkondades kõvenend teoreetiliselt ja tegelikult vaade, mis näeb meie elu pääülesandeid sisemisele, omavahelisele kor-

rale ja kombeile elamises. Meie ei saa eitada ega eita selle sisemise kultuuri tähtsust, aga kui see hakkab domineerima, nagu see on osalt praegu, siis võib see muutuda hädadohtlikuks meie ja meie haridusele, välispidise koore ja formalismi kultiveerimiseks, mis võib tõmmata enda pääle nii palju tähelepanu, et selle all kannatab sisu. Meie peame uuesti ja tugeva rõhuga tõstma esiplaanile selle eesmärgi, millele meie kultiveerime niihästi sisu kui välimust. Me võime elada kõiksugu kõrgeile ja kõlavaile lööksõnule, noorusele, tõele jne., aga rahvale võib sellest olla väga vähe kasu. Aga meie võime sellest kõnelda ja targutada kui palju tahes, ega ometi jõua lähemale asjale. Selleks aga on tegelikuks ja kõige paremaks abinõuks mainit rahvalik kultuuritöö. Kui me selle püüde üldiseks teeme ja selle teat määrani teostame, siis on kindel, et see saab suure kasvatava mõju meie haritlastesse. Siis on kindel, et meie tulevane haritlane saab lähedale rahvale selle päevamuredele ja tarbeile. Ja see on tegeliku tähendusega, et haritud inimene, olgu see keelemees või jurist, õpetaja või arst, tunneb rahva elu tegelikult ega mitte ainult raamatuliselt, ja seda kaugemal kui oma

Johann Köpp.

Tema prorektoriks nimetamise puhul.

Joh. Köpp on sündinud 28. okt. (9. nov.) 1874. a. Oldres, Helme kih., õies kasvanud mõisatöölise lapsena Ergmäe kih. Valga maak. Lätimaal, esimest õpetust saanud Valgas,

Peetri kiriku koolis ja linna-koolis; viimase lõpetamise järele ajutiselt kooliõpetaja Võrumaal, siis õppimist jätkamas Tartus, Hugo Treffneri eragümnaasiumis ja Tartu Ülikooli usuteaduskonnas, mille lõpetas 1906. a. cand theol. astmega. Pidas siis praktilist aastat Palamusel, oli 1907—1909 usu- ja Eesti-keele õpetaja Pärnu poiss- ja tütarlaste gümnaasiumites õpetades ka Ladina keelt Pärnu Eesti Kooliseltsi progümnaasiumis. 1909—1922. a. Laiuse koguduse õpetaja, selle juures 1917. ja 1918. I. p. a. tegeliku usuteaduse dotsendiks ja erakorraliseks professoriks Jurjevi ülikooli usuteaduskonnas kohustusega loenguid Eesti keeles pidada; 1919. a. sügisest päälle Eesti Wabariigi Tartu Ülikoolis tegeliku usuteaduse professor ja 1919—1921 usuteaduskonna dekaan. Käesoleva a. jaan. kuul Tartu ülikooli prorektoriks nimetatud.

Oltekoheste kutsetöö kõrval oli — päälle kohalikkude seltside Pärnus ja Laiusel — tegev Eesti Kirjanduse Selts'is asutajana ja asemikkudekogu liikmena asutamisest päälle, abiesimehena 1910—1914. ja esimehena 1917. a. Oli Eesti Rahvuskogu liige Tallinnas Laiuse valla esitajana. 1917—1920. a. Tartu maakonna-nõukogu liige ja 1917. a. sama nõukogu esimees, 1919. a. Eesti Asutava Kogu liige kristlikust rahvaerakonnast, 1919. aastast algades on Eesti Ev.-Luth. konsistooriumi vaimulik assessor.

Kirjutanud: rida üldist ja eriti Eesti kultuurilugu käsitavaid kirjutusi (pikemaid ja lühemaid) Eesti Üliõpilaste Seltsi albumites, „Sirvilaudades“, ajakirjades „Linda“ ja Eesti Kirjandus“ ja ajalehtedes „Postimees“ ja „Päevaleht.“

kodukolde ümbruses. Ta näeb meie rahva tarbeid üldrahvalikumalt. Rahva tegelikul olukorral on loomulikult mõju ja selle tundmine on tähtis igal alal. Rahvalik töö toob aga ka rahva meile lähemale, ega näe see meis ainult väga tarku ja kõrgeid härrasid, keda nagu praegu, osalt kardetakse, osalt isegi teatud viisil kahtlustatakse. Edesi, sarnases töös õpitakse rahvaga ümber käima ja asju rahvalikult seletama — see ei tule aga kaugeltki iseendast, nagu näitab tegelik kogemus, ja on igale harit inimesele tähtis, et ta omi raskeid ja kõrgeid teadmisi igahõega oskab jagada.

Muidugi ei olda kõigi siin esitet arvamisega nõus, nagu mitmeti olen võind juba kuulda. Nii arvatakse mõnel pool, et kõik see olnud varemalt õige, kui meil üliõpilane igalpool ja kõiki töid pidi tegema ja juhutama, et see aga üliõpilast omast otsekohesest õpitööst hoidvat kõrvale ja mõjuvat selle päälle halvasti. Nüüd olevat see päälegi asjatu, sest riik teeb nii kui nii kõike seda tööd: riik annab iga aasta summased ja stipendiume igasuguse vanavara ja traditsioonide korjamiseks, riigil on haridusinstruktorid, rahvaraamatukogud. Need väited on ometi ükskõigsed juba sisuliselt. Esiteks on

jutt ainult rahvalikust tööst, korjamistööst, kuna materjaali lõpulik teaduslik läbitöötamine jääb muidugi sellekohaste eriteadlaste asjaks. See töö aga ja harilik rahvaharidustöö ei nõua harilikult rohkem oskust, kui igal üliõpilasel on koolist, see on kerge, nagu eelpool näidati ja seega ei nõua see suurt jõu- ja ajakulu. Samuti on mõeld see töö ainult otsekohese õpitöö kõrval ja sel määral, et see meie pääülesannet, õpitööd ei segaks. Teiseks on loomulik, et iga üliõpilane tegutseb ses töös võimalikult omal erialal, seega ei ole see ka ta õpitööle kahjulik, vaid täiendab teatavas mõttes, harjutab omi teadmisi rahvale ära kasutama. Võidakse ju ütelda, et tal seda aega küllalt teha päälle ülikooli lõpetamise. Teoreetiliselt see võib olla küll nõnda, tegelikult on aga harva nõnda, et mees, kes täna istub raamatute taga, homme äkki tõuseb ja algab täie jõuga rahvale kasulikke tööd. Inimene, kes noores eas, kui ta vastuvõtlik ja enam idealistlikkude kalduvustega, kui vanemas eas, ei ole mõelnud rahva päälle, ei mõtle ka seda hiljem pärast õpitööd, vaid saab parimal korral ametnikuks, kes mõtleb ainult oma soojast pesast Istuda 4—5 aastat mõtlemata välisilma päälle

istuda oma parimate, mitte-isekate püüete õitse-ajal, tähendab neid lõpulikult suretada ja kasvatada endasse ainult iseenda tarvete ja püüete nägemist. Edesi, kuigi riik seda tööd teeb, ei tähenda see veel, et intensiivsemalt seda tegema ei pea. Meie oleme nii palju maha jäänd teistist harivaist, et nüüd erakordselt peame ruttama ja püüdma. Päälegi need mõned hariduse instruktorid ei suuda täita omi ülesandeid, sest meil puudub harit tööjõud, rahvaülikoolid, isegi Tartu rahvaülikool kannatab harit tööjõu puuduse all ja on sunnit seda otsima ja paluma. Ja viimati, kui me riigi päale jääme lootma, võib see suretada igasuguse eraalgatuse kultuurilisis asjus. Nii kiiduväärt kui iseendast on, et meie riik kulutab võrdlemisi rohkem raha rahvalikule haridus- ja kultuuritööle, kõiksugu korjandustööle, kui mitmed muud vanadki kultuurriigid, on selles just see hädaoh, et meie seltskond liiga palju hakkab lootma riigilt ja eraalgatus ja -toetus seltskonnas, mis mujal etendab nii suurt osa kultuurelus, meil nii ütelda atrofeerub, kaob. Meie ei tohi oma kultuurelu tervelt lasta riigistada, natsionaliseerida, et praegu moesolevat sõna tarvitada. Tehku riik selles nii palju, kui tahes, meie peame oma osa tegema. Nii langevad need väited iseendast ümber. Pääasi on aga, et ainult tehes rahva seas tööd, on meil võimalik kasvatada endasse rahvalikku meelt, saab meie haritlaskond, meie kultuur rahvapärase ja mitte ülis-musliku iseloomu. Ühedki sõnad, olgu need nii ilusad ja vägevad kui tahes, ei mõju siin osagi seda.

Jääb ainult küsimus tegelikust tööst ja selle korraldusest, see ei ole mitte tähtsuset, sellest oleneb väga palju tagajärgi üht kui teist viisi. Asja tegelik korraldus peaks rühmituma pääasjaliselt esiteks sellekohaste akadeemiliste seltside ja teiseks meie endi regionaaliste korralduste ümber, aga ka muud meie organisatsioonid peaksid sellest loomulikult osa võtma, see tõstaks tunduvalt meie kultuurelus just viimaste mõju ja tähendust, milles praegu mitmeti kuulukse kaheldavat. Akadeemilised seltsid ongi seda tööd alustand. Emakeele Selts seisab siin kahtlemata esimesel kohal. Aga enamasti kõik teised seltsid võiksid ja peaksid ses suhtes intensiivsemalt hakkama tegutsema ega ainult või pääasjalikult korraldama referaadi-õhtuid, tihti abstraktiste teemade üle, mis igapidi võimaldavad osa võtta ainult väikesel rühmal vanemaid üliõpilasi. Nii võiks näit. ajaloo selts enam ajaloo traditsiooni korjamist korraldada; juristid võiksid korjata rahva õiguslikke mõisteid igalt alalt — asi, mis mujal, näit. Soomes juba mõnd aega liikumas, meil aga täitsa alustamata; arstiteadlased — omalt alalt teateid,

kombeid ja tervishoiu kirjeldusi jne. igatahes suuremal määral ja süstemaatilisemalt, kui senni; usuteadlased — rahvakombeid, usulahkude liikumisi, rahvaarvamisi jne. igauks omalt alalt. Nende ridade kirjutajal ei ole muidugi võimalik kõike ja kõigi temale iseendast võõraste alade kohta soovitavaid võimalusi loetella, siin on toodud ainult mõned näiteiks¹⁾. Võib olla, et esitet näited ei ole igakord kohased, aga kahelda ei maksa, et sarnaseid küsimusi leidub palju. Igas asjas aga on tähtis, et asi üritetaks süstemaatiliselt ja arvesse võetaks kogemused, mis mujal sel alal saavutat. Samuti on võimalusi palju rahvaharidustöö alal. Ei tarvitse igakord ise

1) Sellekohasest kirjandusest oleks isäranis soovitada soomekeelne „Kotiseututkimuksen opas“ I ja II. Otava Helsinki, milles on juhatused ses asjas erialade jaoks asjatundjate kirjutet.

Ülikool hakkab reklaami tegema?

Aia tän. nr. 38-a oleva ülikooli maja seinale tekib ikka enam puust ja paberist ja muistki aineist igasuguseid plakaate. Üle kõigi teiste leiame sääal keset seinu suure musta sildi: „Zooloogia instituut ja muuseum“, selle järgi arvab muidugi iga möödamineja, et terve see suur maja on üks loomademaja ja -näitus. Lähemalt vaadates aga leiame selle all veel terve rea väiksemaid sildikesi: muidugi siis esmalt mainit suure asutuse osakonnad! M. s. ripub sääal traadi otsas: „Hügieena instituut“ — kõigi järgi otsustada asutus, mis koerte ja kasside, kõiksugu metsloomade ja putukate terviseolude eest hoolitseb. Leiame veel muidki ülihuvitavaid jaoskondi sel loomateaduse instituudil, mis teaduse seisukohalt muidugi vist väga tähtsad on, olgugi et harilik inimene neist kohe aru ei saa. Aga siis küsiksime, miks teised asutused ja osakonnad, mida sääal majas meie teada veel palju, nii maha on jäänd oma olemasolu meeletuletamisega, seda enam, et all ukse küljes end veel kord soovitab: „Zooloogia muuseum“ (vist ei lähe selle äri hoolimata ülemise sildi suurusest veel hästi!) Enne muid aga peaks hra assistent Zolk ruttama ja oma asutuse sildi välja panema, suurte kuld tähtedega purpurisel põhjal: „Eesti Vabariigi akadeemiline putuka- ja sääseoloogia jaam!“ See oleks väga tarvilik, sest sääal elavad m. s. isegi siidussid, mis kuskil mujal meie maal ei kasva, ja eriti kui silmas pidada, et meie puublik ja riigimehedki veel küllalt ei oska selle tähtsust meie riigi tulevikule hinnata. Samuti, kui juba on üle mindud reklaami tegemisele, siis on imelik, et meie ülikooli päähoonel veel ühtki silti ei ole. Siin on aga palju, väga palju asutusi, nii et kui nende tähtsust osatakse õieti hinnata ja selle järgi sildide formaati valida, nende ots juba Rüttili tänavalt võiks alata. Reklaam on ikka mõjund ja siis võime kindlasti loota, et tuleval sügisel meie üliõpilaste arv tõuseb 10.000-ni ja seega tõuseks mitmekordseks ka nende isikute ja asutuste tähtsus, kes omi silte välja panevad. . . . Aga kõigel ajal on oma mõte ja piir juba lihtsalt maitse seisukohalt. Ja seepärast loodame, et asutused, kellest asi oleb omad maitsetud ja mõttetud plakaadid ülikooli majalt Aia tän. 38-a maha võtavad. Meie üliõpilased on alati leidnud omi loengusaale nagu nad nüüdki leiavad neid, mil ei ole suuri silte. Avalikele muuseumitele võiks aga panna välja väikesed ja lihtsad sildikesed nagu need mõnel asutusel ongi samas majas, või kui neid on samas majas mitu, siis ühisele lauale need ära tähendada, nii et see ülikooli ust ja fassaadi oma lappimisega ei rikuks. On küllalt kui päälkirjad on nii suured, et iga sissemineja neid lugeda näeb, sest meie väikeses linnas teab iga maameeski, missugune maja on ülikoolihoone.

enam luua uusi korraldusi, on tähtis toetada olemasolevaid rahvaülikoole, haridusseltse jne., mida on meie maa eriosis ja mis, nagu öeld, kannatavad jõu puuduse all. Siin oleks suur võimalus töö tegemiseks maakondade kogudel. Eriti võiks tuletada meele haridustööd sõdurite seas, mis Tartus alustet mitme organisatsiooni poolt, mis aga ootab veel toetajaid. Siin on aga töö väga tähtis, sõjaväeteenistusest käib kogu meie meessugu läbi, mis siin selle praeguse olukorra juures hävitab otsekohe vaimliselt, kuna vaimlisel äratusel siin on ääretult vähe ruumi ja võimalusi. Viimasena näitusena olgu veel mainit n. n. kodu-uurimise, kihelkondade kirjeldamise toetamine. See töö on meil juba 3-t aastat käimas riigi toetusel, aga, nagu kogemus on näidand, on see hästi õnnestund ainult kihelkonnis, kus kohalikud kooliõpetajad ja üliõpilased seda on toetand.

Nii on ülesandeid ja võimalusi palju. Oleks tarvis, et eriti meie regionaalsed organisatsioonid neist tõsiselt hakkaksid kinni, sest selles on pääasjaliselt nende ülesanne ja mõte. Kõik muu tegevus, peod ja päevad, liitugu selle ümber, ega olgu pääülesandeks, nagu see on mõnel pool senni ühel või teisel põhjusel. Samuti jäetagu korra väljamõtlemine ja paragraafide tegemine aja hooleks. Mitte vorm ei ole tähtis, vaid sisu, mis ise peab määrama vormi, nagu ütlevad inglased, aga mitte ümberpöörduvalt. Ei ole tarvis korruga ka liiga palju üritada, võetagu esialgu mõni väiksem ja jõukohasem töö ja viidagu see teat tagajärgedeni — need juba annavad jõudu, kohustavad ja vaimustavad edaspidiseks, suuremaks tegevuseks. On veel väga tähtis, et meie laiema ringkonnad aru saaksid nende ülesannete laiaulatuslisest tähendusest meie kultuurelule ja meile endile ja selle järgi neid toetaksid ja osa võtaksid nende teostamisest. On tarvis, et igaüks meist saaks aru, et olla üliõpilane, saada osa meie rahva poolt nii suurte kuludega ülal peetud haridusvõimalusist kohustab mõtlema mitte ainult iseenda, vaid ka rahva tarvete päale, kohustab sellekohastele tegudele. Ei tarvitse karta, et üks või teine ei ole küllalt ette valmistet ega suuda küllalt suurte tagajärgedega teha tööd. Tähtis on just, et võimalikult laiema hulga võtaksid osa, sest olgugi, et töö alguses mõnel juhtumisel ei saa täiesti nõutava väärtusega, kui püütakse igakord oma oskuse ja võimete kohaselt teha kõige paremat, jääb igal juhtumisel täisväärtus häratusele ja tegurõõmule, mida annab see töö.

H. M.

Ülikooli musta tahvlit

ehivad vastavate vabariigi määruste peale vaatamata õige tihti puht võõrakeelsed kuulutused. Eriti võiks seda Y. M. C. A. teadaannete ja kuulutuste kohta ütelda. Siin peaks küll riigikeelele veidi rohkem lugupidamist näidatama. — u.

Soome Akadeemiline Karjala Selts.

(Akateeminen Karjala-Seura.)

(Meie Helsingi kaastööliselt.)

Helsingi Ülikooli üliõpilasuühinguist on kõige noorem, aga ehk vast elujõulisem Akadeemiline Karjala Selts. Selle asutamispäeva peetakse 22-sel veebruaril. Selts on siis ainult ühe aasta tegutsend, selles aastas sisaldub aga uskumata palju.

Kui venelased karjalaste viimase vabanemiskatse alla olid surund ja selle tõttu tuhanded karjalased, mehed, naised ja lapsed sunnitud olid oma varanduse maha jätma ja Soome põgenema, siis sündis igalpool Soomes elav tegevus kodunt peaaegu paljaste kätega väljaetud karjala hõimuvendade aitamiseks. Selles töös tahtsid ka soome üliõpilased kaasa tömmata. Nii sündiski Akadeemiline Karjala Selts.

Venelased ei saa Karjalat igavesti oma võimu all hoida. Kindlasti koitub kord tulevikus — varem või hiljem — silmapilk, kus Karjala vabaneb vene ikest. Rahvaid valmistatakse aga suurte katsumistega ette vastu võtma seda kõige kallimat — vabadust. Nii on ka Karjala rahvaga. Palju on ta juba kannatand, rohkem aga võib olla seisab veel ees. Aga mingisugune maailma võim ei saa teda igaveseks ajaks ahelaisse köita. Ei! Karjala saab vabaks, Soome saab suureks, need kaks rahvast ühinevad, kui nad seda sihiteadlikult tahavad ja selle suure sihi saavutamiseks kõik tehakse. Karjala vabadus ei ole ainult Karjala asi, sama võrra on ta ka Soome asi. Kui aetakse Karjala asju, siis on see ka Soome huvide kaitsmine. Soome vabaduse kindlustamiseks töötamine. Ühine vaenlane — Vene — ootab ainult parajat juhust, et Soomegi vabadusele lõppu teha. Ja see hädaoht kohustab tööle.

Samasel rahvuslisel alusel seisab Akadeemiline Karjala Selts. Tema eesmärgiks on kõike teha Karjala vabaduse ja Soome iseseisvuse kindlustamise heaks. Tegevuspiirideks on ta valind Soomes olevad karjalased ja terve Soome rahva, eriti üliõpilaskonnad. Karjalaste seas töötatakse üldise äratus- ja haridustöö sihis, soomlaste seas püütakse õhutada üldist vaimustust Karjala asja kohta ja äratada poolehoidu Karjala ja karjalaste vastu.

Esimese tegevussammuna asetas Akadeemiline Karjala Selts läind kevad-talve jooksul mitusada karjala noortmeest häisse taludesse elama, kus neil oli võimalus maatoõ kõrval ka mitmesugust õpetust — aabitsast alates — saada. Suvel oli palju A. K.-S.'i liikmeid liikumas neis paikades, kus karjala pagulasi oli elama asetatud. Ringreisijad käisid karjalaste juures, jagasid neile kirjandust ja korraldasid õpivõimalusi, pidasid kõnesid ning referaate, kus see võimalik oli. Karjalaste tänulikkus oli ringreisijatele ainukene palk. Viimaste kaudu pääsis nii mõnigi karjala noormees sügisel rahvaülikooli või külakooli.

Mitmel pool valdades ja kihelkondades korraldati A. K. S.'i poolt õnnestund Karjala-pidusid, milledest peale lähema ümbruse karjalaste ka soomlased osa võtsid. Sügise jooksul oli Soome üliõpilaskonnades terve rida Karjala-õhtuid, Soome iseseisvuspäeval, 6-ndamal detsembril,

pani A. K. S-s Helsingis Kansallisteatris („Rahvusteater“) suure hõimupidu toime, mis oli pühendatud ühiselt Karjalale ja Ingerile.

Karjala propaganda otstarbel kirjastas A. K. S-s Karjalat käsitavaid postkaarte, mis suurt huvi äratasid ja õige kiirelt läbi müüdi. Just praegu on Selts avaldand neist postkaartidest uue seeria, kus peale Karjala ka Ingerit puudutakse.

Läind sügissemestri tähelepanuväärilisemaist saavutustest oleks nimetada seltsi haruosade asutamist koolidesse. Peeti õpilasühingute edustajate ühine koosolek, kus otsustati asja suhtes kohe samme astuma hakata. Praegu on koolide Karjala-seltsid täies tegevuses, levitades Karjala-postkaarte, kavatsedes Karjala-pidusid jne.

Siin siis mõned juoned A. K. S-i tegevusest ja sihtjoontest. A. K. S-s tahab kõige jõuga Karjala asja otstarbekohasele otsustamisele kaasa aidata, samuti ka Soome iseisvuse kaitseks kõike teha. Aga kuigi A. K. S-i päris tegevusala on Soomes, sooviks ta siiski pöörata Eestipoole la loodab sealt arusaamist ja poolehoidu Karjala asjule. A. K. S-s teab, et Eestis on ka palju neid, kes tegutsevad samasugusel rahvuslisel põhjal, kui mainitud seltski ja usub sel põhjal, et ühistöö võimalik on.

Helsingis, 10. II. 23.

A. P.

Vahelugemine.

Atsih! Atsih, tsih, tsih!

Puh! prr! õuvuvvõhh! Natuke külm ja õudne hakkas ses maailmas, kust tulen, natuke külm! Atsih! Ei tea kas aprillikuu juba käes peaks oleva või, et ilm nii kohe tervisele mõjub kui ta vähe külmem on, atsih! Oh sa sunnik küll, atsih!

Oi, maailm kust tulen on vanga, kaame ja kole, õudne ja hirmus. Tema seinteks olid kõige kantseliikumalt igavad aktikaaned, tema õhus tundus küll koppind tindi ja paberi lõhna, aga mis sääl tõepoolest oli, seda ei või ma kuidagi öelda — mul on sihuke halb omadus, et pimedas midagi ei näe. Nägin ainult, et ukse ees oli üks suur ja väga kõver paragrahvluuk.

Ojaa, koht kust ma tulen, on Õndsas Üliõpilaslehe õnnis arhiv ja kui keegi muidu mind ära ei tunne, siis pean esitlema, et olen see Nimetu Nimi, keda sinna saatis Õndsas „Üliõpilaslehe“ toimkond, hirmutuseks ja igaveseks mälestuseks kõigile tulevaile põlvile, kuna olin olnud nii kole ja mitte põrmugi anständich, et olin kõnelnud kõik puha välja, mis ilmarahva jutu järgi korporant arvab karsklasest ja karsklane korporandist (vt. Üliõpilaste karskusühenduse väljaanne). See oli tõesti üks jõe lugu ja lorisemine — sellele äratundmisele tulid sääl hirmsate kaante vahel, need on ühed meeltparandavad kaaned. Annaks jumal neile tervist alati olla, atsih! Soovin õnne igale kes sinna läheb: natuke külm on, aga selle eest on ordnuk suur, keegi ei puutu sind ja on sul rahulik olemine otsegu Nirvaanas.

Olin minagi sääl juba ligimaid valmis meelt parandama ja sukkuma jääma — siis aga hakkas kusagil mingi müra ja trall. Kuuldus kaugel minu sõbra Pajatsi hääl ja

Üks vormiline viga.

Omaval ajal, kui meie valgest mütsist Edustuses tehti juttu, siis nimeteti seda kui ka meie kuldmärki „üldmüts“ ja „üldmärk“, sest et seda pidi kanda võima iga üliõpilane, organiseeritu ja organiseerimatu. Kuid nüüd tikub see meie endi vahel küll arusaadav nimetus igalpool „üldiseks“ saama ja mitte ainult meie endi ringes vaid ka väljaspool kõneldatakse ainult üldmütsist jne. Nii öeldakse: see ja see uhkustas tänaval oma üldmütsiga; prl NN, sest saadik kui ta ülikoolis on, käib toas kui väljas üldmärk rinnas; hra X tuli mulle vastu pääs üldmüts roheline ja määrdind kui seen jne. See kõik on väga tihti muidugi sisuliselt nii, vormiliselt on see aga mõtetu. Samas mõttes on ju näituseks voorimehil ka üldmüts ja üldmüts kõiksugu muil asuil ametkonnil. Samas mõttes on iga oktoober ka üldmüts. Ja viimati, mis üldised inimesed meie siis oleme, et igauüks meist kannab üldmütsi ja -märki? Seepärast arusaamatuste ärahoidmiseks, enne kui need nimed lõpuliiku kodaniku õiguse saand, hakkame nimetama oma valget mütsi ainult üliõpilasmüts ja samuti üliõpilasmärk. See on igapäidi loogiline ja arusaadav. Siiski, et „üldmüts“ meil nii väga näikse sisse juurdunud ja omaseks saand olevat, siis jätame sellegi sõna ellu ja nimelt kitsama tähendusega nende mütside kohta, millele seened päale on hakand kasvama ja mis meil, nagu igaüks näha võib, pretendeerivad üldiseks saamise päale. Seegi oleks loogiline ja vastaks täiesti tarbele. 1)

1) Nende „üldtüüpide“ tähelepanu, kes „üldmüts“ kannavad, võiks juhtida käesolevas numbris leiduva „Progressi“ kuulutuse päale.

veel teisi hääl. Ja see hääl ütles nagu suure hääletoru läbi: „braavo, uus toimetaja on akadeemiline herra, aga võib ka lasta kukerpalli kas või kirikukuke seljas. Ja toimetuse sekretär on kah kena meesterahvas!“ 1)

Sellest uudisest ärkas minu vaim ja ma sain täis jõudu nii, et ma võisin tõusta ja välja tulla oma vanglast. Ja minu esimene töö oli minna vaatama kuidas siis need uued Üliõpilaslehemehed õige kukerpallitavad. Ja oligi minu esimene silmatajumus üks pall ja mõistetajumus üks tähtis tõde: meie maakera on ümargune nagu kera.

See oli nimelt seesinane raskest rauast valatud gloobus, mis nad pannud otsekohe tiitli kohale taeva äärel seisma ja keerlema, ja mis annab mulje nagu oleks see tellit tingimata Saksamaalt, sest kus mujal siis ikka veel nii täsedat tööd tehakse. Ja samuti saksamaalik näis olevat ka see paks tempel mis sel gloobusel istub omal kolmel sambal just nagu Kanti süsteem: kole reeglipärane, tõsine ja liikumatu. Ainult üks hirm oli, kui see maakera keerlema hakkab, kas siis see tempel vahest siiski ära ei lagune, kui ta toetab ainult oma alusnurkadega maa külge; kas poleks parem mitte temale olnud teha ka korsten päale mis oleks ta kinnitand veel kolmandastki kohast. Või ei keerle see maakera vahest üldse, on ainult üks akadeemiline surunud uhkusasi?

Nii ma mõtlesin ja arutasin alguses — kuid kui hakkasin lehitsema kaugemale, siis tundsin ikka selgemalt: see liigub ometi, ohoi! See keerleb ja viib su kaasa. See ei lase enam magama jääda, nagu vana „Üliõpilasleht“! Kui mitte muuga, siis mitmesuguse trüügiga erutab ta su silma

1) Vaata kirjavastused.

Soome-Eesti lähenemise sihtjoontest.

Ang. Anni.

Mulluse kewadsemestri „Üliõpilaslehes“ nr. 3/4 ja 6 ilmusid selle kirjutuse esimesed osad. Neis käsitleti väikerahwa traagikat mis tuleb kõigepäält kohase pinna, vaimlise ja ainelise materjaali, tarviliku iseduse, tarvilikkude traditsioonide, tarviliku kestvuse puudumisest. Sellest järeldeti möödapäsemata vajadust tarvitada kõiki abinõusid, et neid puudusi parandada hõimrahvaste võimalikult suure lähenemise läbi. Edasi analüseeriti mingi rahvuse n. n. haritlase mõistet ja leiti, et nõutud lähenemine seisaks kõigepäält niioelda „ühissoome haritlaste“ kujunemises, kes teadlikult ja aktiivselt kaasaalaksid mõlema maa ja rahvusega. On vaja selgitada pikemaalt, mis sellega tuleb mõista:

IV. On vaja tunda teineteist ja tunda omana.

Väideti: „on vaja teha ühiseks varanduseks selle kahe rahva kultuur, käsitada teda sellena, olla uhke ja heldund sellest, nagu omagi vanemate ja rahva tööst“. Kuid kas ei küsita: „Kuidas võiksimme pidada omaks varanduseks seda, mille kallal töötand ja mida saavutand on teised?! See oleks anastus, usurpatsioon, see kutsuks välja protesti teiselt poolt ja oleks häbistav meie eneste iseteadvusele. Mis on asja soomlastel meie Kreutzvaldiga või „Estooniaga“ ja kuidas meiegi võiksimme öelda, et „Kansallisteateri“, et „Kalevala“, et Kivi „Seitse venda“, et Helsingi ülikool oleks „meie“! Ei ole meie neid loond ja meie uhkus keelab neid omaks nimetamast, samuti kui soomlaste uhkus seda lubamast.“

Kas ei ole siin siiski vaja mõista enam asjade sisu ja mitte ainult nime „meie“ ja „nende“? Kas on siis loond mainit kultuurvarad kõik ja üksi soomlased? Eks ole siin just Kalevala selgitavaks ülemineku näiteks: Peagu sama palju kui selle aineid on tulnud Soomest, onneid tulnud ka Eestist. Ja need igalt poolt kokku vooland ainedki pole lõpuks soomlased edasiarendand epeoseks, vaid karjalased, siis jällegi kogu eri hõim!

Kui juba mingit „omandusõigust“ tagaajama hakatakse, kui palju jääb siin Kalevala puht „soomlaste Kalevalaks“? Kuid kas ta see-

pärast oleks siiski neile vähemväärtuslik? Eks ole Kalevala lõpuks ju ühine töö, mille loomisest on osa võtnud kõik soome hõimud — ja eks ole ta sellegipärast igauhele neile mittesugugi vähem tähtis, ometi olles ühtlasi ka ühine varandus, tõeline kogu Ühis-Soome suurteos.

Kuid kui sedagi peetakse liialduseks või erandiks, siis võiks ju uuesti küsida: Kas on siis mungi kõigi Soomemaa soomlaste loodud? Saarinena ehitas Kansallismuseo, Tarjanne joonistas Kansallisteatteri, trupp näitlejaid annab sääal praegu etendusi, Leino kirjutas „Helkaulud“, Kivi lõi „Seitse venda“ — mis osa oleks sellest mõnel oululasel või praegusel nurmijärvelasel? Kunstteoksed, nagu peagu üldse vaimlise kultuuri, loovad lõpuks ju ikka vaid üksikud! Suur hulk ainult uhkustab ja „kaupleb“ nendega, eksploateerib tegijaid, paneb neid maailmanäitusele oma firma märgiga!

Kuid kuigi üksikute töö, on kultuur siiski varandus kogu sellele rahvale kelle hulgast need üksikud on tõusnud, kelle poolt nad sennise kultuurilise dispositsiooni saand ja kellele nad oma töövilja on pärandand, kellele see kõige enam maitstav, kelle maal ja kelle keeles. Ja kui siis ka osa rahvast on olude tõttu jõudnud paremale järjele kui teine osa ja siin enam ära teind, siis on see ometi oma varanduseks ka

ja kui jalad väsind, võib kas või igale paksule jonele istuda ja puhata.

Ei, see keerleb! Ta loperdab küll mõnikord stiilis, ta räägib mõne meelest küll ühes numbris ja ühe hingega ehk liig paljust, ta pole nähtavasti lugend kõiki endiseid „Üliõpilaslehtigi“, ta ühendab kõik vanemagi põlve häädad, tsiteerib omapärasusest, laulab hoogsusest ja kaebab ka, et kunst on kaotand aupaistuse, ta arvustab ajakirjandust, kirjanlust ja kunsti nagu päris vana mees kohe, ta viskab nalja ja lööb möödaminnes mõnele hääsüdamlilikult küljekontide vahele, temaga võiks ja tahaks väielda — aga igav ta ei ole!

Bravoo, ja kui ma siis lugesin seda oma pajatsist sõbra kirjutust, hõiskasin ka mina: bravoo ja bravoo! Sest küllap need toimetuse herrad siis ikka peavad olema kenad meesterahvad kui nad isegi niisuguseist asjust ka kirjutada lubavad! Nad teevad küll akadeemilise näo, vehivad kangesti vastu ja protesteerivad kui keegi nende habet tahab sõrmitseda — aga arhiivi enam ei pane, hurraa! arhiivi ei pane!

See, küllap see laseb laulda aariaidki, laseb keerelda uuesti vabalt tuudentluse maakeral!

Surmtõsised näod-maskid, üli-diplomaatilised kumardused iga kaheksa tuule poole, võpatav hirm ja kartus olemata hirmsa kallaletungimise ees — adjee, arhiivid panna vaja neid! Jäätise kord liig tühjuse või liig täiuse pääl, mustad akadeemilised doktorimantlid, igavese tarkuse tardund poosid, üleolev naeratus igasuguse mõtte vastu — adjee, mööda keerelgu uue tuudentluse maakera neist!

Keskaegsed rüütlite lossid lukku, XIX. aastasaja herrade salongid lukku — kahekümnenda noorsugu leiab küllalt toredust mujalgi, eneses ja rahvas!

Hollaa, hollaa, keerleb templiga maakera. . . Hollaa — aga mis imet see tähendab, märkan nüüd, et see tempel polegi üsna samasugune kui see mida praegu kantakse tolle lumpõhjalise mütsi ees, mida „nummer 8“ mehed nimetavad märdisanditamiseks. (A propòs: Külla nummer 8 mehed, te olete sügavad nagu Mihkkipäeva õõ ja karedad nagu Küninlapäeva õõ, te meeldite mulle kõigist enam, aga „kenad

rahvuse teistele osadele, nii pea kui nad seda kasutama ja nautima jõuavad? Rahvuse mõiste aga pole sugugi nii kindlapiiriline, et seda selles suhtes ei võiks laiendada tervele nii lähedale hõimkonnale, nagu on meie oma. Kui ainult igas hõimus seks on küllalt suur tahe! Iga tahes ei tohi seda mõistet siin võtta staatiliseks: just mida rohkem kultuurilisse ühendusse saadakse, mida enam seda tahetakse ja kõigepäält, mida suuremaks seda ühtlust hinnatakse — seda suurem sellega on ka juba õigus kõnelda hõimkonnast kui üksusest, tema kultuurvarandusest kui ühisomandusest. Hinnatakse aga seda mis tähtis on, ja siin on see seda tähtsam, mida väiksem ja jõuetum on hõimkonna osa üksikuna.

See on teoretiseering, kuid meie kohta see maksab. Sest meile on tarvis uskuda ja meie usume nii. Ning seega on see ka nii: Aho kirjutab meile, Kallela maalib meile, meie naudime Sibeliust nagu eestimaalastest kunstnikkegi, meil on Tallinnas, Turus, Helsingis ja Tartus suuremad teatrid, meie uurime Turus, Helsingis ja Tartus oma hõimkonna minevikku, keelt ja luuletooteid ning töötame nende vaimu edasiarendamiseks; meile ehitub — s. o. meie ehitame — Helsingis monumentaalse Kalevalatalo, kus on kogutud kõik, mis meie hõimkonna vaim minevikus on paremat tootnud jne. Omana tundmist ei keela aga keegi rahvas teisele sest kõigepäält: omana tundmine kohustab! Ei! Omana tunda on kõige kergem. Kui ainult tahetakse. Ja seega ka ustakse.

Kui seda aga mitte ei usta, siis oldagu järjekindlad ja nõutagu juba ka, et mõned junlased või jonlased Tallinnast kui nende päälinnast midagi teada ei taha ja et setud mõne

meesterahvad* te tõesti ei ole! No mis teie silmale peaks häda tegema see viimane uhkuse raasukene mis veel säilind on „alte burschenherrlichkeitist“. Kas te siis tõesti seda natukestki rõõmu ei taha noorele inimesele lubada? Mina olen küll kuri muidu, aga ka seda võtta — see on ikka liig! No jah, tempel sääli mütsi ees on ehit ühe oksaga, mis teised ütlevad olevat loorberi, aga teised ühe viinapuu oksa. Ja sellepärast ütlevadki need teised: Selle ratta sees pole mingi tempel, vaid ainult üks kartenklaube, mil on mingid suhted viinapuuga.

No fuuh, no kas siis selle klaube märgi all peab käimagi uus tuudentlus!?

Ojaa, võib olla, ojaa? Kuid kui see nii olekski, egas palja viinapuu ega ta marjade vastu pole Ernitselgi midagi — nende mahl on iseenesest kosutavam ja tervem veel kui prof. Elseni kefiir! Aga ainult siis kui ta ära joodakse otsekohe ja jalamaid! See ei tohi minna hapnema. Siis läheb suhkur äädikaks ja noorus on mokas. XX aastasaja noorsugu ei hapenda midagi, tema viinapuu annab temale mahla ikka värsket, ja magusat, ja tänapäe-

Taganitsõ Hipo oma ainukeseks kirjanikuks loevad, Tartu aga neile ka edaspidi „vääljamaale“ jääb. Tulevasele Eestile ei tohi Soome olla mitte enam väljamaa!

*

On aeg kokku võtta eelpool avaldet mõtted enam distingeerit nõudeina, et siis lõpuks jõuda nende praktilise läbiviimise võimaluste harutamiseni.

Soome omana tundmine kohustab kõigepäält tema tundmist. Soome „tundmise“ all oleks seega meie haritlasele (ja muidugi ka Soome haritlasele vastavalt Eesti suhtes) vaja järgmist:

1) Soome ajaloo tundmist, peaaegu samas ulatuses nagu Eesti omagi¹⁾, otse sest ajast päale, kui rahvad üksteisest eranesid; eriti silmaspidades neid ajajärke, mille välimised juhtumised olnud mõlemale ühised ja eriti arusaades ka neist ajajärkudest ja tingimustest, mis meie arengu on eriteile viind.

2) Soome maa tundmist, füüsilises, administratiivses, majanduslikus jne. geograafias orienteerumisoskust, mitte palju vähemal määral kui omagi maa geograafias. (Milline üsna naeruväärt teadmatus valitseb selles suhtes meie venekooliga haritlaskonnas!)

3) Soome keele oskust, vähemalt sel määral, et oskaks kirjandust lugeda. See on paratamata vajadus igale eesti haritlasele, kõigepäält aga rahvuslike kude teadustega tegutsejale ja nende õpetajale, ka üldse õpetajale, ajaloolasele, kirjan-

1) Muidugi mõista (tõttan rahustama meie kolgarahvuslasi) jääb esimesele kohale Eesti tundmine ja sedagi on tarvis enam ja ratsionaalsemalt kui senni. Kuid sellest pole koht rääkida siin.

vast! Tema ei tarvita mineviku jäänuseid! Nii mina seletan nende teiste inimeste arvamise sellesinatse ehituse ja tema oksa asjus ja nii mina arvan, et see võibki olla korraga tempel ja kartenklaube ka! Ja et selles ühenduses vahest õngi tuleviku siht, uue tuudentluse siht.

Ja kui sellest ma mõtlen ja uuele „Üliõpilastele“ mõtlen, siis tahaks ma laulda ülemlaulu sellest, ühe siruliuh-laulu:

„Elagu maakera see mis keerleb edasi ilmlõpmata, siruliuh!

„All on ainult õhk, siruliuh, meie maad kannab õhk, poeedi sõnade järele kannab ta teda, siruliuh!

„Kuid pääl on tempel mis ühtlasi ka kartenklaube, siruliuh, viinapuu mis on ühtlasi ka loorber, siruliuh!

„Elagu kukerpalli märgiline tuudentlus, vend Pajats, elagu hundiratta viskaja ja templiratta viskaja tuudentlus, siruliuh!

„Siruliuh, siruliuh, elagu surnud ja jälle ülestõusnud, elagu laulvärsket ja vaidlusvärsket, elagu töövärsket ja võitlusvärsket tuudentlus, siruliuh!“

NI NI.

dusloolasele, kirjanikule, iga ala kunstnikule, kriitikule, ajakirjanikule, poliitikule, ärimehele, spordi, käsitöö, ühistegevuse, karskuse, noorsoo jne. liikumise tegelasele j.m. Neile kõigile saab, peaks saama see sarnaseks üldhariduslikuks asjaks, ilma milleta nad lihtsalt harimatuiks loetakse.

4) Kolme eelmise nõude täitmine võimaldab suurema ulatusega nõuda, et tuntaks umbes oma maale vastavalt ka Soome praegust poliitilist, majanduslikku, sotsiaalset ja vaimukultuurilist struktuuri ja sündmusi. Säljuures vaja näha eriti, mis neis Eestiga ühist ja mis erivuste põhjus, kui ka milline nende üldsoomeline väärtus.

5) Selle võimalduseks on eriline nõue, et tarvitetaks ja ostetaks võimalikult palju Soome kirjandust, kunstiajakirjandust, et püütaks tungida nende olemusse, ülevaade saada ka nende erivoolude sihtidest ja võimisist.

6) Eelmised nõuded kuuluvad kõik enam-vähem intelligenti üldharidusse. Pääle nende on vaja aga veel, et igaüks tunneks oma erialal (näit. kooli-, arsti- ja muude teaduste põllul) seisukorda peagu sama hästi Soomes kui omalgi maal, kuigi see sääl vahest ka mitte nii kõrgel järjel poleks, nagu mõnel muul, näit Saksa või Inglismaal.

Oma tehtust peab kõigil aladel ülevaade olema ja siin olgu kõigepäält Soomega ühenduses seismine päämine vajadus. Kus üldse valiku võimalus, sääl pigem juba väljamaalise vastu teatav kaitsetoll maksma panna; soome-

line Eestis ja eestiline Soomes aga olgu igast tollist vabal! Üldse olgu igalühel siin püüd tuua ka oma ala areng kokkukõlla ja ühesihiliseks teise maa vastava arenguga.

Siin aga tulemegi juba „omana tundmise“ üksikasjalisemale nõudeile. Kuigi lähema tegevuse juhtnöörid annab ülalmainit küsimus „mis teeksin ma, kui mõlemad maad üks oleksid“, võiks siin ometi mõnd neist eriti tuletada.

Iseäranis oleks vaja vaadata soomelisele nagu omale kõigis laenamiste küsimustes.

On arusaadav igale rahvale omane tagasihoidlikkus võõrapärase vastuvõtus. See on muidugi tarvilik, kui tahetakse hoida ehtsana ja puhtana oma kultuuriline ühtlus ja algupärasus. See oleks aga suur rumalus ja asjata pelg, kui vaadataks kahtlustavalt ja alt kulmu laenudele ka nii ligidasest ja ikka enam omanevast kultuurist kui on Soome oma. Või kardetakse tõesti, et me vahest mõnes tükis liig „soomepäraseks“ saame, et mõni laen eesti „omapärasele“ tapvalt kahjulik on? Naiivsus ja eestlasele omane ülikahtlustus!

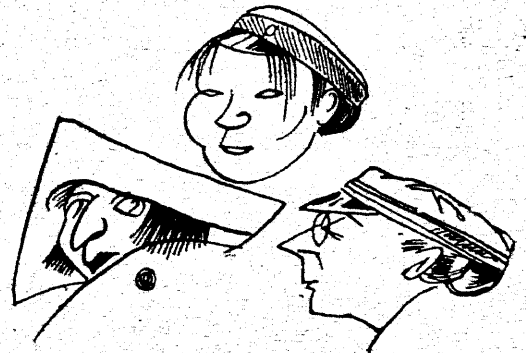
Siin ei tule asja üldse mitte võtta kui laenu, vaid kui lihtsat unustetu uuesti omaks lugemist, nagu arenev võrulane või valklane tagasihoidmata ja valimata, lihtsalt tarvitusele võtab kõik mis Tartus või Tallinnas on enne tarvitusel. Küll tal arenedes jääb isegi aega oma välja töötada, küll ta ise kasvades niigi küllalt iseseisvaks saab!

On vaja vaadata Soome sündmustele nagu omilegi, võtta osa ta sisenemisest elust peaaegu sama huviga kui omastki. Tema poliitiline saatus on nii väga tähtis ka meile, tema majanduslikust käe-

Üliõpilastüübid III.

Üliõpilastüübid IV.

käigust ripub palju ka meil, tema vaimukultuuri-line areng aga on pea seesama mis meie endagi oma — sest nii palju sellest loob väärtusi mõlemaile. Miks ei peaks me siis jälgima ja seisukohta võtma kõige selle vastu, mis sünnib sääl, miks ei peaks meie ajalehed poolt ja vastu kõnelema asjades, millel ju kaudselt ja otsekoheseltki sama suur tähtsus kui paljudel meie omadel (suuremgi veel, sest nemad käivad 3 miljoni meie hõimlase kohta), miks ei võiks kirjutada meie kriitikud ülevaateid sääl ilmund kirjandusest, polemiseerida sääl valitsevate vooludega ja arvamistega jne.?

Kas oleks see kõik võõra sisemistesse asjadesse segamine? Aga kui Haapsalus mängupõrgut asutetakse või Viljandi noorsugu vahest üleliiga „pidutseb“, kui mujal kusagil midagi sünnib — siis on meil ajakirjandusel sõnu ja pilte vast enamgi kui tarvis. Meie hõimu üldkultuuri palju tähtsamale asjule, mis sünnivad hõimkonna teises kolmemiljonilises osas, neile ei jatku tihti rohkem tähelepanu kui Hispaaniale või Venemaale!

(Järgneb).

TEATER JA KUNST

Austria kunsti näitus.

J. Pert.

1897 eraldus koguke noori kunstnikke nime alla „Vereinigung bildender Künstler Oesterreichs“, millede pääks Gustav Klimt oli ja milleta Austria moodse kunsti väljarenemine mõistmata jääks. Alles tekkind secessioni liigete arv kasvas 19 päält ajajooksul 67 pääle. Eesmärgiks oli akadeemilis-ärilisele kunsti vaimule vastu sääda vaba, isikuline ja puhas kunst — nii siis piltse, kujutava ja ehituskunsti Noor-Austria liikumine.

Asudes seega vastollu eeloleva kunstiga, jäid nad ka kaua tunnistamatuks publikumi pool, pärast omasid aga seda suurema tähelepanu, ja vaevalt võib ükski kunstnik

Vene „kolleega“.

Nagu teada, keelati omal ajal Vene üliõpilasmütside („kolleegade“) kandmine ära. Selle peale vaatamata aga liigub neid endise „hea“ aja mälestusi õige ohtralt ringi, viimasel ajal on isegi juuretulekut märgata. Kaugel olles igasugusest marurahvuslikkusest, juhime siiski vastavate võimude tähelepanu asja peale, sest veidi vastik on ikka neid Vene surveaja mälestusi nii uhkelt liikumas näha, pealegi kui vastav keelumäärus olemas.

— u.

prof. Majmi

loenguile hiljaksjäämine sünnitab kuulajate seas tõsist nurinat. Väljakuulutatud ajast algab loeng väga, tihti pool tundi hiljem. Ja seda mitte ainult esimesel, vaid ka teisel tunnil. Puudumise korral teadaannet välja ei panda.

— u.

üldisemat tunnustust leida, kui seda G. Klimt'il on. Viinis. Viin — olles suurlinn, ja omades suurilma elukäsitluse, pole ometi võrreldav ei Pariisi kunstiloomis kirega, ei berliinlase teaduste süvendamisega, või Londoni suitsus tormavate vabriktorudega. Viinis ei esine miski relieefsel. Siin kontsentreerub elutiuksioon kergesse, elulõbutsevasse keskpärasusse. Ja sellest siis ka see abitus, peenmagusus kunstielu avaldusis ilma murranguliselt jõulise käärimiseta. Viini vals, see on eestkätt võitnud enesele üleüldise tunnustuse.

Noor-Austria liikumine langeb ühte impressionismi sugemete laiumisega üle Euroopa, mis aluse sai Pariisist. Aga Viin on vaevalt mõnda kooli puhtalt vastu võtnud. Olles teatavasti mannermaa keskuses, ja eraldi kunsti tsentrite vahel — ühel pool Itaalia, teisel Pariis — siis on Viin nii siit kui säält omand ja sulatand vastupidiseid koole.

Kõik mainitu maksab ka G. Klimt'i kohta, kes kindla päranduse modern Austria kunstisse jätnud on. Temasse jooksevad Inglis, Belgia, Jaapani, vana Kreeka mõjusid ja kõik seedib ta viinilises miljões pehmelt kauniks hinge-avalduks, milles ei puudu suurtsugusus, kuid milles ei puudu ka suurlinnalikult armastetav pikantsus, mis ehk suurelki pornograafiliselt tundub. Just see viimane joon on loond kooli, on leidnud Viini modernistides jälgendajaid ja üle suureandelise Schiele võis sama kooli või voolu kuuluvust näitusel välja pand mõningais aktides tähistada.

Klimt'on kolorist, kuid ta joonistus on samuti häa. Alasti naine, see on ta kunsti objekt. Elades Viini serval teatavas üksilduses, piirlesid teda alati alasti modellide kujud, millede abil ta tärgand meeoleu kompositsiooniks, või tundekõne värvide gammasse inspireeris.

Tähtsaim Viinist pärit ja expressionismis esirinnas sammund kunstnik on O. Kokoschka, praegune Dresdeni kunstiakadeemia professor.

Vähe on Viin kunstnikke annud, kes kuidagi teatava uue voolu esirinnas sammuda on suutnud. Üks neist on Kokoschka, kes piirdub dünaamilise expressionismi, s. t. ta maalib asja asjalikkuse piirides, ei astu reaalsusest üle puhaste värvide või joonte riiki. Asi jätab tema juures ikka asjalikkuse kaju, kuid see asi saab mingi elektriseerit, närveerit hinge jõuga täidetud. Joon on katkeline, nagu seda van Gogh'il oli ja kellest esimene palju laenand on.

Eriti huvitas mind näituselle minnes Kokoschka. Kuid mida nägin — ei rahuldand lootust. Ta oli esitud seeria skizzedega ühest ja samast naisest, nagu seda tegid vara — impressionistid, kui Monet. Ei midagi iseäralikku. Ka seda expressionistlikku polnud, mis omane Kokoschkale, kuigi tööd 1920 a. pärit.

Eraldi teistest kõnelda järeldes väljapanekute järele on raske. Pääsjalikult esitud graafika. Kogu näitus korraldamatu, kus kohane ette heita. Sarnaselt ei tohiks ükski kunstinäitus end kunstinäitusena välja kuulutada, mis kahtlemata väljapaneku ja väljapanekutele halva mulje jätab. Ka olid esitud reproduktsioonid Schongauerist Dürerini, ei puudnud nende hulgas prantslased, hollandlased kui J. Callot, Rops, H. Sachs ja teisi. Üldiselt tundus, et siin rohkem reklaam mõnele ärile, tähtis, kui Austria kunstiga tutvumine ja küsitavaks jääb, kui palju sellest ärist Austria kunstnikud ise kasu saavad.

Selle näituse järele näis, et graafika kaunis hääl kõrgusel Austrias; nii tundus häa Sturm-Skla. Üldiselt,

joonistus on hää, mis ka Saksa tõulise kunsti pääväärtus kõigil ajal.

Maal selle esituse järele on nõrk, mis kindlasti küll Austria olevast kunstist mingit tõelist ülevaadet ei anna.

Nõrk on ka koloriit, pehmed üleminekud, nõrgad värvid. Sama kõlbab kompositsiooni kohta, nätteks Laske.

Mis maal — nii Steineri kui Rothi juures vähegi ilmselt esines — on realistline tendents. Üldiselt peegeldavad väljapanekud, välja arvatud mõned grafilised tööd, kunstinõrkust ja jõuvaesust. Osalt on see tingitud Viinist enesest ja selle hingelaadist, kus kunst ka tõepoolest degenererumis sümptoomi avaldab, sest kandvamad jõud, kui tiivad saavad, lendavad laia ilma, nagu see Kokoschkaga sündis, sest suur Saksamaal tunneb Viini sakslane end niisama omaste seas.

Kui julgeksin kuidagi meie ja käesoleva Austria kunsti näituse võrrelda, siis pole küll, minule nähtavalt, meil kunagi nii nõrgas tasapinnas esinetud. Mis puutub koloriidisse, siis võiks Austria kunst kaunis palju siit õppida, vastupidiselt aga mitte kui midagi.

Meie kunstnik on diskreet ja tagasihoidlik oma kunstiga, kuid et ta juba teatava kõrguse on omand, võib võrdeliselt isegi meie maal korraldavate venelaste kui ka teiste maade, nagu Austria omade kõrval konstateerida. Ja see, mis näha on olnud, ei ole mitte ülessepoole ulatand, ennem alla poole jäänd. Kuid vist ei peegeldu neis tõeline oma maa kunsti tasapind.

Milles aga meie kunsti nõrkus: temas ei esine omapära, milles ongi tõeline kunsti väärtus ja mis nõuaks väärilise seisukoha eeskõndivate rahvaste kõrval.

Aleksander Arderi

kontsert 16. II. 23. „Vanemuise“ saalis kujunes naudingurikkaks õhtuks lauluarmastajale. Noor kunstnik pikema õppeaja järele Rootsis on tuntavalt arenend: hääle laialuulustlik jõud, mis aastad tagasi kui veidi taltsutamata esile tungis, on nüüd kunstivormiliselt raamidesse surut, mis lubab raffineerund, puhastõlgitavat ettekannet. Eriti võimas, äärmiselt tabava tõlgitsusega kandis kunstnik ette aaria ooperist „Knjäs Igor“, samuti lisapalana ettekant aaria „Carmenist“. Prof. Lemba kunstikõrgused ettekanded olid väärtuslikud vahepalad.

Suuremalt jaolt üliõpilastest koosseisev kuulajate hulk avaldas oma tudengi ridadest võrsund laulikule tormilist ärateenit kiitust.

—o.

AKADEEMILINE KROONIKA

Edustuse koosolek 14. veebruaril s. a.

Juhataja H. Kukke avab koosoleku kell 21. Edustusest lahkund nimekirja nr. 8 järele ksv. Niggol'i ja nimekirja № 2 järele ksv. Haman'i asemele on Edustusse kutsutud nimekirjade järgmised ksv. ksv. Sepre ja Mühlberg.

Päevakorrast jääb laeka aruanne ära, kuna aruandja sellega esinada ei saa; päevakorda täiendakse ksv. Meybaum'i (sakslase) ettepanekul sotsiaal-töö büroo asutamise küsimusega.

O. Krusten'i joonistus.

Hugo Kukke

stud. jur.

Praegune üliõpilaskonna päalik, ühtlasi põhisaaduse komisjon. Muuseumi Tartu seitsmendama suurriigi toimetuse liige. Poissmees ja naisevõtmise eas. Muud omadused pildil nähtaval.

Edustuse koosoleku korra kohta paneb juhataja ette, käia endise Edustuse kodukorra järele, võttes arvesse põhikirja vastavaid §§, kuni uus kord veel väljatöötamata.

Revisjontoimkonda, kust ksv. Niggol lahkund, vallatakse sama nimekirja uus edustaja ksv. Sepre; majandustoimkonna töö juure otsustakse koopteerida ksv. ksv. Kornel ja Oinas ning välistoimkonna juure ksv. ksv. Haaslava, Oövel ja Meri.

Aruannete juure asudes teatab esimees, et eelmise Edustuse tegevuse üle täielist aruannet veel esitada ei või, sest kõik endised toimkonnad pole oma tegevust praegusele revideerivale toimkonnale üle andnud, nagu see eelmisel koosolekul otsustati.

Järgnevad aruanded praeguse juhataja ja toimkondade tegevuse üle.

Juhatause üritusist teadustab ksv. Kukke järgmist:

1) Rahvusvahelise üliõpilasiitu vastuvõtmise eeltõid; 2) raamatute muretsemiseks Saksamaalt loodud leping, kuna kohapääl juba lähemal nädalal vastav toimkond korraldustega valmis saab ning tellimisi vastu võtma võib hakata. Üliõpilaste vastastikune vahetus Saksamaaga suvekuudel on kõne all, ning seda loodetakse korraldada saavat, ühtlasi kavatsedes seda vahetust laiendada kõikide maade päale. Juhatause päätegevus on praegu aga peasjalikult Kesk-Edustuse töö koordineerimises, ühtlustamises ja vastastikkude sidemete määramises.

Ksv. Sepre pärib aru hr. Robinsoni kaudu tellit raamatute saamise viivituspõhjuse kohta, mis peale juhataja vastab, et need põhjused tellijaist ei olene.

24-ndama veebruari klubi.

Tema 3-dama aastapäeva puhul.

Eesti on iseseisev. Kõikidel aladel keeb ülesehitav töö. Järkjärgult tõusevad müürid, kõvened omaelu kindlustavad alused.

Kuid riiklist iseseisvust ähvardavad hädaohud ei ole kaugeltki veel kõrvaldatud. Nii sisemiselt kui väliselt liigume alles võitleval rinnal. Palju on veel teha, enne kui täieliku rahu maitsma võime hakata.

Rahva enese seas on veel palju arendavat tööd vaja teha. Arusaamist, poolehoidu, teadlikkust oma tuleviku kohta, sisemist rahvuslikku jõudu on tarvis veel mitmel alal kasvatada.

Sarnaste aadete põhjal, nende ülesannete jõukohaseks läbiviimiseks on asutatudki 24-dama veebruari klubi. Kindla sisemise distsipliini läbi on klubi oma liikmeist moodustanud teatavas mõttes frondi, kes täie jõu ja ja teadmisega oma parema töövoime Eesti tuleviku kaitseks ja toeks pühendada tahab.

Sarnastest organisatsioonidest on praegu suur puudus. Elu kipub kitsaks, omahuviliseks askelduseks muutuma. Meie tulevik seisab aga üldhuvides, töötamises. Eesti praegune muhenev ajajärk nõuab otsekohest, sihikindlat rahvuslikku tööd!

24-dama veebruari klubi astub oma 4-ndamasse tööaastasse. Arusaades oma töö tähtsusest ja raskusest vaatub klubi siiski lootusrikkalt tulevikku.

Oma ümber töökate ja eluliste meeste kogumine, töösihtide süvendamine ja oma aadete eest vankumata võitlemine — see määrab klubi tulevase töö.

Tervitame 24-dama veebruari klubi tema aastapäeval.

Kinnitakse lõpulikult Saksamaalt raamatute tellimise leping.

Kuna vanade toimkondade aruanded seni veel pole esitatud („Üliõpilaslehe“ ja lugemislaua toimkondade aruanded oletakse eriti rasketeks korraldada) otsustatakse viimaseks terminiiks määrata 1. märts s. a., mille järele uus Edustus enesele tegevusvabaduse jätab asja lahendamises.

Järgneb majandustoimkonna aruandja ksv. Vaabeli seletus, et toimkond on oma tööd alustanud 24. jaan. s. a. vana toimkonna varanduse faktilise ülevõtmisega. Kassa on üle võtmata selle revideerimatuse tõttu. Puudutades ühiskõõgi küsimust, tähendab aruandja, et lõuna tootlusväärtusliselt täitsa nõuetele, vastab ja selle hinda kalliks ei saa pidada.

„Üliõpilaslehe“ tegevusest k. a. räägib ksv. Raudsepp, kus selgub, et endiselt toimkonnalt ainult osa varandust on ülevõet. Lehe väljaandmist on võimaldand Tallinnas korraldet pidu puhast ülejääk. Tellimisi on tulnud seni mitmelt organisatsioonilt, kokku ligikaudu 400 nimelist tellimist.

Ksv. Kukke ettepanekul otsustatakse nõutada Tallinna pidu aruanne samuti 1. märtsiks.

Lugemislaua toimkonna aruandjana esitab ksv. Treial, et on otsustet tellida ajakirjandust ja kuukirjandust, mille väljaminekuteks arvatud 40.000 mrk.; on otsustet pöörduda ajalehtede ja ajakirjade poole tasuta eksemplari saamises, kui võimalik ning tarvilik, kas ehk vahetuse näol „Üliõpilaslehe“ vastu. Leiab soovitavaks lugemislaua ülikooli päähoonesse üle viia, kus enam käepärane oleks.

E. Ü. S. „Deljesto“

pühitseb oma 3-ndat aastapäeva 25. II. 23. Töökat ja üldhuvides hoogsalt tegutsevat seltsi tervitab tema hällipäeva puhul „Üliõpilasleht“.

Ksv. Sepre leiab, et töölislehed on ära unustet ja teeb vastava täiendusettepaneku, samuti peab tarvilikuks lugemislaua hiljem 1. märtsiks avada.

Ksv. Kukke ettepanekul võetakse vastu otsus, ajakirjade tellimine lugemislaua toimk. ja juhatuse hoolde jätta, kus silmas peetaks, et kõik voolud edustet saaksid.

Välisetoimkonna aruandjana teatab ksv. Kukke, et teoksil on rajariikide üliõpilaskonverentsi kokkukutsumise kord. Põhisäadusetoimkonna tegevusest annab ksv. Kukke aru, teatades, et praegu on väljatöötamisel täiendused ülikooli põhikirja, milleks on pöördud ka juristide Olesk'i, Jans'i, Parts'i, Jõuram'i, Müller'i ja teiste poole. Tööga loodetakse järgmise nädala jooksul valmis saada.

Eelarve puhul teatab kv. Kukke, et see veel valmis ei ole. Teatab ka, et 4% maksu asjus üliõpilastelt, ülikooli valitsus on teatand Hamini seisukoha, et enne ülikooli põhikirja vastuvõtmist üliõpilaskond harutusele ei või tulla. Sissetulekute alal on pöördud mitmesuguste asutuste poole palvega toetuse saamiseks, samuti loodetakse pidudest umbes 100.000 mrk.

Ksv. Ius ja Mühlberg leiavad soovitavaks üliõpilasmaksu 4% asemel kindlaks määrata 50 marga päale semestris.

V. Reimani mälestamise komiteest osavõtmise küsimuses kannab juhataja sissetulnud ettepaneku koosolekule ette. Esitajaks nimetet komiteesse valitakse ksv. Kukke.

Üliõpilasklubi asutamise küsimuses saab sõna ksv. Uiga (organiseerimatu), kes põhjendades Üliõpilasklubi tarvet, teeb ettepaneku asja põhimõttelikult jaatavalt otsustada. Koosolek otsustab, et küsimuse algatajad lähemaks koosolekuks kindla väljatöötatud kavaga esineksid.

Pühajärve mõisa ülevõtmise küsimuses teatab kv. Ius, et Eesti Üliõpilaste seltsi poolt sellekohane ettepanek on tehtud, kelle algatusel võimalus on nimetet mõisa südant omada eeskujuliku suvituskoha asutamiseks.

Aruandja arvates tuleks selle sisseadmine umbes kuni 300.000 mk. maksuma, missugune summa aga üliõpilaskonnal raske kokkusaada oleks ja mis end niipea ära ei tasuks. Läbirääkimistel tehakse kaks ettepanekut — ksv. Kukke ettepanek: Pühajärve mõisa Üliõpilaskonnale võtmise küsimus anda komisjoni faktiliste andmete ja kasutamise võimaluste selgitamiseks.

Ksv. Erg. (korp.) teeb vastuettepaneku, et praegust üliõpilaskonna kitsast ainelist seisukorda arvesse võttes jääb Edustus Pühajärve mõisa üliõpilaskonnale võtmise suhtes eitavale seisukohale.

Kahekordse hääletamise järele (1 kord ksv. Kukke ettepanek 6 häält poolt, 9 vastu ja 7 erapooletut; ksv. Erg'i ettepanek 10 häält poolt, 6 vastu, 6 erapooletut. Teist kordsil hääletamisel ksv. Kukke ettepanek 6 häältpoolt 7 vastu ja 9 erap. ning ksv. Erg'i ettepanek 7 häält poolt, 6 vastu, ja 9 erap.) loetakse läbilainuks ksv. Erg'i ettepanek.

Sotsiaalse töö büroo asutamise tarvidust, mille kaudu üliõpil. töö ja korteri muretsemist korraldetaks, selgitab ksv. Meybaum (sakslane). Küsimus lükatakse järgmiseks koosolekuks.

Ksv. Kukke teatab juhatuse otsuse — paluda Ülikooli valitsust, et üliõpilaskond alluks rektorile, aga mitte prorektorile —, mis hääks kiidetakse.

Ülikooli teated.

Ülikooli lõpetasid filosoofia teaduskonna üliõpilased Oskar Loorits ja Julius Mägiste (Mälson) mag. phil. astmega. Mõlemad lõpetajad on esimesed magistrid, kes oma õpingut algasid eesti ülikooliga.

Mõlemad lõpetajad on teaduslikuks edasitaiendamiseks stipendiumiga ülikooli juure jäetud.

Haridusministeeriumi pädagoogilisteks stipendiaatideks on ministeeriumi poolt edasi kinnitatud üliõpilased P. Parts ja U. Parmasson.

Pärnu linna poolt on 1923 a. peale, nagu möödäinud aastal, Tartu ülikooli juure 3 stip. määratud, neid kõrgendades ä 15.000 m. aastas.

Sõjaväetervishoiu valitsuse poolt Tartu ülikooli hospitaal-haavakliiniku juure komandeeritud sõjaväe arstid Dunkel ja Eilmann on 5 skp. oma ametikohuste täitmisele asunud.

Professor H. B. Rahamägi'le on usuteaduskonna ettepanekul õpetülesanne tehtud — lugeda käesoleval semestril 3 t. Uue Testamendi piibli — usuteadust.

Ülikooli lõpetajaile antakse juba sellekohased diploomid välja.

Ülikooli lõpetajad, kes senini diploomi pole saanud, võivad seda saada, kui nad ülikooli kassasse diploomi eest 500 m. sisse maksnud ja kviitungi sekretariaati ettepannud.

Uusõppejõud. Põllumajandus-teaduskonna taimekasvatuse õpetoolele on dotsendi kohuste täitjaks valitud cand. agr. Nikolai Rootsi.

Sündinud 1888. a. Tartus, omandas hra Rootsi keskhariduse kohalikus gümnaasiumis ning õppis 1907—1912 a. põllumajandusteadust Tartu ülikoolis, lõpetades oma studiumi cand. agr. kraadiga.

1912 a. töötas ta ülikooli päralt oleva Maarjamõsa katsepõldude juhataja abina, organiseerides ning juhatahes päale katsepõldude mõisa majapidamist. 1914 a. valiti teda ökonomia kabineti vanemaks assistendiks. 1918—1920 a. oli hra Rootsi Voroneschi ülikooli agronoomia kabineti vanemaks assistendiks. 1920 a. jõudis ta kodumaale tagasi ja oli sest ajast päale Vahi põllutöökoolis tegevuses õpetajana.

Prof. K. Happich on oma palve päale Haridusministri poolt loomaaarsti teaduskonna dekaani kohustetäitmisest vabastatud ning sama teaduskonna dekaani kohustetäitjaks on dotsent K. Saral kinnitatud, arvates 1. veebr. s. a.

Erich Jaakson, füsioloogia instituudi noorem assistent, on omal soovil sellest ametist vabastatud 1. veebruarist arvates.

Dr. Tõnis Ojakäär on sisehaiguste kliiniku nooremaks assistendiks edasi kinnitatud.

Dr. Johannes Vilberg on farmakoloogia instituudi nooremaks assistendiks kinnitatud, arvates 1. jaan. s. a.

Uus üliõpilaste organisatsioon. Ülikooli valitsuse poolt on registreeritud „Balti-Saksa nais-üliõpilaste ühingu“ põhikiri. Ühingu sihiks on teaduslik edasiharimine ja kultuuriline koondumine. Ühingu aktiivseteks liikmeteks võetakse vastu Tartu ülikooli nais-üliõpilasi saksa soost, kuna passiivseteks liikmeteks võivad olla 1) vabakuulajad ja 2) isikud, kes enne aktiivsetena liikmetena ühingu elust osa on võtnud.

Viru maakonna stipendiumi 1922 a. eest on määratud stud. agr. Artur Trubock'ile.

Organisatsioonide teated.

Nimede eestistamise küsimus üliõpilaskonnas. Nimede muutmise küsimus kippus juba suikuma, kuid viimasel ajal on ta üliõpilaskonnas päevakorrale kerkind. 9. veebruaril s. a. oli üliõpilaskonnanisatsioonide edustajate vaheline nõupidamine nimede eestistamise asjus, millest 12 üliõpilaskonnanisooni edustajat osa võtsid. Arutati küsimust kuidas nimede muutmist hoogsamalt liikuma panna. Nagu Nimede muutmise toimkonna aruandest selgus, on seni ainult umbes 150 nime eestistat.

Rohkesti on küll soovivaldusi olnud eestipäraseid nime vahetada. Näit.: Tünder soovib uueks nimeks Valuraud, Nulk soovib Nurk jne. Isegi keegi Lammast tahtnud Schaaf olla, sest Lammast olevat profaanne.

Koosolijad leidsid et Nimede muutmise toimetust nii mõnegi väärarvamusega on astunud. Ta on üle 500 kirjaga pöörand vallakirjutajate poole, neilt koha pääl nimede eestistamisele toetust ja abi lootes, kuid toimkonna suureks peetumuseks on neist ainult 50 isikut kaastööd lubanud, aga seni pole veel keegi oma kaastööga aland. Hoopis vähem tööd on tehtud üliõpilaskonnas, kuid sellegipärast on valdav enamus nime muutjast üliõpilasi. Koosolijad tunnistavad nimede eestistamise tarvilikkuse. Isegi haavav peaks olema Eesti üliõpilasele küsimus, kas maksab nime eestistada või mitte. Jääks järele ainult üks, kuidas vabandada ruteni võõrapäraseist nimedest. Sümpaatiat nende vastu ei tunda, väljaarvatud üksikud isikud, kuid tegelikult on nime muutmiseks siiski hulk raskusi ja sekkudusi mis hoogsamat nime eestistamist takistab. Üliõpilased on seotud perekonna ja sugulastega, kes tihti nime muutmise vastu. Teiseks on nime muutmise protsetuur kaunis keeruline. Vallavalitsused ei saada posti kaudu riikkonduuse tunnistusi, asjaomane peab ise järele nimema ja tunnistuse isiklikult välja võtma. Väga pikale venib ka asjaajamine riigi kohtus, vähemalt pool aastat.

Need on takistused, kuid neid võib võita. Vaja ainult hääd tahtmist. Nimede eestistamise küsimus tuleks viia üliõpilaskonnanisatsioonidesse. Sääli tuleks igale võõrapärase nimega kaasvõitlejale ja vilistilasele südamele panna, et ta oma võõrapärase nime eestistaks.

Organiseerit üliõpilasil on ka küllalt mõju ja jõudu selleks, et organiseerimatu kaasa kiskuda, samuti ka liikumist üliõpilaste kaudu rahva sekka levitada. Tuleks tõuge anda, et nimede eestistamine saaks rahva seas moeasjaks. Õpivaheajal oleks nimede eestistamise propageerimine Eesti üliõpilasil üks pääülesandest. Linnades võiks selleks erikoosolekuid kokku kutsuda, maal tarvitada juhust pidudel ja koosolekuil nimede eestistamise tarvidust selgitada. Eri-

Mis arvab vilistlaskond praegusest üliõpilaskonnast?

E. Ü. S. „Veljesto“ pööras sellekohase ankeediga rea ülikooli õpetajate ning muude üliõpilaselule lähedalseivate vilistlaste poole, et sel moel selgust saada, mis sihis ja milles nähakse säält poolt soovitavaks üliõpilaskonnanisooni arenemist, kuivõrd hinnatakse sääli tema praeguseid üritusi ning mis arvatakse paheks tema juures. Küsimused, millede päale vastust paluti olid järgmised:

1. Kas ollakse rahuldatud eesti üliõpilaste praeguse vaimlise seisanguga?
2. Kui võrra on üliõpilane kohustatud osavõtma üldisest kultuuritööst oma õpitöö kõrval:
  - a) oma otsekoheleerialal?
  - b) väljaspool oma teadusharu?
3. Kuivõrra vastavad praegused organisatsioonid oma ülesandele — rahvale haritlase kasvatusele?
4. Mis nähakse ja loodetakse maakonna organisatsioonidest?

5. Kui suur on oma äranägemise järgi alkoholism üliõpilaste seas, mis on selle põhjused ja kuidas seda vähendada?

6. Mis määral ja kuidas saaks vilistlaskond kaasa aidada eelpool puudutatud üliõpilaskonnale ja kogu meie hariduselule põletavate päevaküsimuste lahendamiseks?

Hiljem võime tuua lühikese kokkuvõtte ankeedi tagajärgedest, praegu juba ilmub ainult kaks põhjalikumast lahku minekut vastustes; nimelt need kõige kardinaalsemad — üliõpilane, kui kultuurelust osavõtja otsekohehes rahvuslises tegevuses, ning teine vaatekoht — üliõpilane kui iseenese täiendaja oma teadusalah ilma otsekohehes välistegevusest, tulevaseks seda viljakamaks kultuuritööks.

Ankeedi korraldajad kavatsevad kokkutulnud vastuseid hiljem avaldada sellekohases broshüüria.

koosolekud maal pole soovitatavad, sest rahvast ilmuks koosolekule kauge maa tõttu võrdlemisi vähe. Lõpuks võeti vastu järgmine otsus:

1. Eesti üliõpilasorganisatsioonide osavõtmine nimede muutmise suhtes tunnistetakse soovitatavaks.

2. Selle praktiliseks läbiviimiseks tuleks Nimede muutmise talitusel saata vastavat kirjandust ja tähikuid igale Eesti üliõpilasorganisatsioonile vastavalt liigete arvule.

3. Organiseeritud peaksid katsuma organiseerimatuid kaasa tömmata.

Kontakti loomiseks üliõpilasorganisatsioonide Nimede muutmise toimkonna vahelisesse alamkomisjonini valiti ksv, ksv: Olga Lell („Filiae Patriae“), Aksel Mei („Sakala“), Julius Mägiste („Veljesto“).

Akadeemilise Ühistevõrgu Seltsi semestri pääkoosolek oli 11. veebruaril ülikoolis. Sissejuhatava kõnega esines ksv. J. Vaabel, käsitades Põhja-Liivi Eesti talupoja laenuolusid Laenu-Hoiu Ühisuste tekkimise ajajärgus. Kõneleja vaatles talupoja laenuvõimaluste ja laenuõuete ajaloolist arenemist alates talude müügi eelpäevist ja tähendas eriti neid eeldusi ja tarveid, mis L. H. Ühisuste tekkimiseks paratamuse loiid.

Aruanne näitas seltsi elavat tegevust ja eelarve seltsi tegevuse kiiret laienemist. Juhatusse valiti ksv! ksv! A. Maser, J. Vaabel, J. Veide, J. Mõttus, O. Mänd. Rev. komisjoni: J. Kõdar, A. Kaalep ja J. Velitar. Eesti Laenu-Hoiu Ühisus on Seltsile lahkest oma ruume tarvitada andnud, kus asub seltsi raamatukogu ja kus seltsiliikmed koos käivad.

Akadeemiline Metsa Selts pidas 9. veebr. s. a. oma esimese üldkoosoleku sel semestril.

Koosolekul refereeris õpet. geograaf E. Markus: „Soostumine Alatskivi metsades“.

Referent käsitas õige laialt soostumise protsessi ja jõudis otsusele, et Alatskivi metsad igal pool, kus inimese poolt tehtud kuivatustööde tõttu ei ole muudet loomulikud tingimused, — metsad soostuvad.

Samasugused nähtused on ilmsiks tulnud ka mujal kodumaal (Pärnus, Paasveres jne.). Kõik see laseb oletada, et kodumaal soostumine õige laialdase ulatavusega.

Soostumise põhjused ei ole veel järgi uurit, võib isegi oletada kliima niiskemaks muutumist.

Samal koosolekul valitakse seltsi kodukorra vastuvõtmiseks 7 liikmeline komisjon ja määratakse kindlaks seltsi aasta koosolek 21. skp.

Soome-Eesti üliõpilasklubi korraldusel on teisipäeval 27. veebr. klubi ruumides „Kalevala“ õhtu. Eeskavas mitmesugused ettekanded. Kõik liikmed ja külalised teretulemast!

Teated väljamaalt.

Soomest.

Ylioppilaslehti, mis nüüd ilmub Helsingi soome üliõpilaste ja Turu soome üliõpilaskonna ühisena häälekandjana, algas selle semestriga oma 11-t aastakäiku. Toimetuses on terve rida meie üliõpilaste tuttavaid. Päätoimetajaks on mag. Niilo Kärki — oli mullu kevadel Tartus — sekretäariks mag. Martti Haavio, toimetusliikmeks teiste hul-

gas pri. E. Enäjärvi-Eklund — mõlemad viimased olid ülemineval aastal pikemat aega Eestis. Esimeses numbris tähendatakse ära mõned sihtjooned, mida Yli-lehti uuel aastal tahab pidada silmas. Tõstame neist esile siinkohal eriti hõikumused, mida esimeses juhtkirjas lehti eriti tugevasti rõhutab: „Soome rahvas ei ela ainult iseenda jaoks, vaid selle senni karmi saatuseosalised sugulashõimud on õigustet ootama selle toetavat kätt. Ei ole juhus, et üliõpilased on omaksund selle mõtte tugevasti kohustavana. Seda tööd, mida mõtte toetajate asutet seltsid, Eesti-Soome Üliõpilasklubi, Akadeemiline Karjala-Selts ja Turu Hõimklubi on teind ja teevad, peame pidama nii suureks ja meie arvates käesoleval silmapilgul meie isamaa õnnele nii väga tähtsaks, et tahame pöörduda selle päälle võimalikult palju tähelepanu“. Ja selle kohaselt nõutakse edesi, et üliõpilaskonna valitsus (= meie Edustus), kelle tööalaks seda kõige leht nimetab, oma autoriteedi ja ainelise abiga toetaks neid ühinguid. Meile on see enam kui tähelepanuväärne, et „Yli-lehti“, mis kajastab soome üliõpilaste juhtivate ringkondade vaateid ja mõtteid, nii suure tähtsuse annab meie vennasrahvaste vastastikkusele lähenemisele. See näitab meile julgustavalt, et Soomeski on läbi löönd või läbi löömas see hõimulasaade, mille eest meil paari aasta eest Soome üliõpilasklubi väiksena koguna hakkas töötama, see näitab et see mõte süälpool nagu meilgi ikka enam saab mõju ja seega elulisemaks muutub.

Keeleküsimused on teiseks eriti silmapaistvad ja põletavad praegu soome akadeemilises ringkonnas. Helsingi ülikooli põhisäädus tuleb nimelt sel poolaastal parlamendis, „Eduskunnas“ otsustamisele ja sellega üheskoos keeleküsimus ülikoolis. Helsingi ülikoolis loetakse teatavasti väga suur osa aineid rootsikeeli ja õpetajad on suures osas rootslased. Selle põhjuseks on ülikooli autonoomia, mis on võimaldand rootslasil ja rootsi keelele endid nii kaua vee pääl hoida, kuina muus avalikus elus nende jõud ammu on murtud. Nüüd tuleb asi Eduskunnas otsustamisele vahest jälle aastakümniks ja on seepärast see huvil, mis asja vastu igalpool kultuurilisest elust huvitet ringkonnas ilmub, arusaadav. Ima et siin ruumipuudusel saaksime kõiki seisukohti ja ettepanekuid puudutada, mis tahavad täliküsimust lahendada, olgu tähendat, et võib kindlaks pidada, et nüüd rootsi kindlus üht ehk teist viisi langeb.

Runebergi päev (5. II.) on jälle tõstnud tolmü üliõpilaskonnas. Soome üliõpilasil on traditsiooniks seda päeva pühitseda ja Runebergile — soome isamaalaulu „Maamme“ loojale ja kogu soome isamaaluse tunde esimesele tõlgitsejale tema mälestussambal au anda. Nagu ikka kogusid üliõpilased tänavugi omade lippudega ja läksid ausambale, kus üliõpilaskonna esimees dr. Y. O. Ruuth pidas kõne ja mõned laulud ette kanti. Lauljate hulgast puudusid aga meilegi tuntud „Ylioppilaskunnan Laulajat“ (Y. L.), sest et nad osalt rootsikeelist Runebergi ei taha austada, osalt tülipõhjusil rootsi üliõpilastega, kes ei ole nendega koos valmis ausambale minema, kui nad teat laule laulavad („Nouse, riennä, Suomen kieli“). Ylioppilaslehti mõistab Y. L. seisukoha liiga äärmisena ja põhjendamatuna hukka.

Vastutav toimetaja: Richard Janno.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Üliõpilasleht

ilmub kaks korda kuus, igal 1-sel ja 15-ndal kuupäeval.

Tellimise hind:

Käesoleva semestri peale (7 nrit) Mrk. 140.—
Üksiku numbril hind . . . . . Mrk. 20.—

Toimetuse asukoht:

„Ühiselumaja“ Hetseli tänav 1, tuba 12.

Kuulutuste hind:

Lhk. teksti ees . . . . . Mrk. 3000.—
„ tekstis . . . . . Mrk. 4000.—
„ teksti taga . . . . . Mrk. 2000.—

Toimetuse kõnetunnid:

Iga kesknädal ja laupäev kella 2—3.